

Narodnostno vprašanje v Sovjetski zvezi

Vsako leto nastane na svetu več novih držav. Čas po drugi svetovni vojni in posebno zadnje desetletje bi lahko imenovali tudi dobo osamosvajanja narodov. Nove neodvisne države se pojavljajo tako v Afriki kot v Aziji in v Južni Ameriki. Tudi v zahodni Evropi se je pojavilo v času med zadnjo svetovno vojno ali okrog nje nekaj novih držav (Irska, Islandija), da niti ne omenjamo razdobja takoj po prvi svetovni vojni, ko je nastala v Evropi cela vrsta novih držav. Edino področje sveta, kjer ves čas od prve svetovne vojne ni nastala nobena nova država, je Sovjetska zveza. Če pa upoštevamo tudi njeno predhodnico, lahko raztegnemo razdobje, ko ni nastala na vsem ogromnem ozemlju prejšnjega carskega imperija in današnje Sovjetske zveze, nobena nova država, za celo stoletje in več nazaj, razen na ozemljih, katerim se je morala odpovedati Rusija po prvi svetovni vojni. Pač pa jih je v tem razdobju mnogo izginilo, ker si jih je anektirala carska Rusija (npr. države v Srednji Aziji), ki se je zlasti v drugi polovici prejšnjega stoletja neprestano širila.

Carske Rusije in Sovjetske zveze v marsikaterem pogledu nikakor ni mogoče istovestiti, vendar pa se nehoti vsiljujejo človeku primerjave, ko gleda, kako se drobijo ali so se že razdrobili britanski, francoski, holandski, belgijski, španski in ameriški imperij; bili so v neprestanem procesu narodnostnih vrenj, dokler se niso spremenili (po ogromni večini) v skupine neodvisnih držav, bodisi da so še med seboj rahlo povezane, kot npr. v britanski ali francoski skupnosti narodov, ali ne. Samo v Sovjetski zvezi se ves ta čas ni nič premaknilo in se dozdevno nič ne premakne. Na desetinah milijonih kvadratnih kilometrov Sovjetske zveze, na katerih živi okrog sto večjih in manjših narodov, ni ves ta čas, ko so bili narodi Afrike, Azije in Srednje Amerike v strastnem zagonu k neodvisnosti, dozdevno niti en sam narod pokazal najmanjše želje po neodvisnosti in ni nastala nobena nova država. Nasprotno: nekaj držav — Litva, Letonska in Estonija — da ne omenjamo Moldavije itd. — je celo izgubilo svojo neodvisnost in so bile vključene v Zvezo sovjetskih republik.

Ta čudni pojav dozdevnega popolnega narodnostnega mrtvila v Sovjetski zvezi precej zaposluje zahodne sociologe in doktorje političnih ved, ker se zdi abnormalen v današnjem svetu. Je ta narodnostni mir resničen, ali pa le navidezen? Je narodnostno vprašanje v Sovjetski zvezi res tako vzorno urejeno, da niti en sam narod ne čuti želje po neodvisnem narodnem življenju (tudi ob popolni zvestobi oblikam sovjetskega socializ-

(Nadaljevanje na 3. strani)

OB OBISKU DRŽAVNEGA POGLAVARJA

SPOMENICA BENEŠKIH SLOVENCEV

Slovenci v Beneški Sloveniji in v Kanalski dolini so naslovili na predsednika republike Saragata ob njegovem obisku v videmski pokrajini naslednjo spomenico:

Slovenci iz videmske pokrajine Vas ob Vašem obisku, ki ste ga namenili našim krajem ob stoletnici pripadnosti italijanski državi, pristrčno pozdravljamo. Vam izrekamo dobrodošlico in Vam želimo prijetno bivanje med nami.

Gotovo ste, gospod predsednik, kot dolgoletni javni delavec z resnico raziskujočim duhom in občutljiv za tegobe ljudi, slišali tudi o nas, slovenskem prebivalstvu v videmski pokrajini.

1300 let prebivamo v teh krajih, od teh smo kar 800 let pripadali oglejskemu patriarhu in beneški republiki, ki sta priznavała še največ pravic in široko krajevno avtonomijo v vodstvu in upravi. V takih razmerah se je moglo gospodarstvo svobodno razvijati, prav tako se je mogla svobodno iz roda v rod prenašati slovenska govorica in zavest pripadnosti k tej jezikovni skupnosti.

Tradicionalna povezava z Benetkami, še sveži spomini na svoboščine, ki so jih bili daljni predniki deležni in ki jih je Avstrija pozneje odvzela, realistično upoštevanje gospodarske povezave goratih področij z ravninskimi predeli in tudi izbira med absolutistično reakcionarno avstrijsko monarhijo ter z naprednimi idijami prežetim italijanskim prepovedom, vse to je vplivalo, da so naši predniki na plebiscitu 22. oktobra 1866 strnjeno glasovali za Italijo, ki jim je zagotavljala uživanje najširših svoboščin in spoštovanje pravic.

Ko zgodovinsko ocenjujemo položaj človeka v družbi pred sto leti in pozneje, opravičujemo takratno pomanjkanje svoboščin in udeležbo omejenega števila državljanov pri odločanju o javnih zadevah z nizko stopnjo demokracije zaradi splošne zaostalosti in sorazmerno še vedno močnih konservativnih sil.

S podobnim opravičevanjem lahko gledamo na ravnanje, ki so ga bili deležni naši predniki od leta 1866 dalje. V obdobju združevanja Italije in konsolidiranja države same ni bilo razumevanja za pravice in potrebe drugih narodnosti v državi, zato je bila vsaka tudi plaho izražena zahteva glede pravic Slovencev, ocenjena kot nevarnost za državo in njeno celovitost. Naše ljudstvo je bilo v velikanski večini nepismeno, kar je bila takratna značilnost tudi drugih predelov Italije, poleg tega je pripadalo

manjši narodnosti, ki se v evropskem merilu še ni uveljavila.

Fašistična strahovlada, ki je zadala tudi, Vam, gospod predsednik, mnogo trpljenja, je hotela s silo zatreti naš jezik. Preginala ga je iz cerkva, iz javnih lokalov in s trgov, pa tudi v družinah, med štirimi stenami, ga je hotela zadušiti.

Če torej še tako dobrohotno sodimo, kako se je našemu prebivalstvu krojila usoda do nastopa fašizma, in vidimo v krutosti fašizma njegovo notranjo zakonitost, ne moremo razumeti ravnanja, ki smo ga kot jezikovna oziroma narodnostna skupnost deležni po drugi svetovni vojni.

Demokratska ustava Republike, ki je izšla iz odporniškega gibanja in katere so tvorec ste bili tudi Vi in ste, gospod predsednik, danes njen varuh, zagotavlja enakost vseh državljanov in varstvo jezikovnih manjšin ter njihovih posebnosti. Ta ustavna določila bi morala za nas Slovence v videmski pokrajini pomeniti prelom s preteklostjo glede uživanja narodnostnih pravic. Pa ni tako. V marsičem je naš položaj slabši, kot je bil pred 100 leti.

Znatno število naših bratov je zaradi opisanega stanja asimilacijski proces odtujil naši narodnostni skupnosti, ustrahovanje iz preteklosti je močno oslabilo pripravljenost našega prebivalstva, da bi javno pokazalo svojo jezikovno pripadnost in je še bolj zmanjšalo število tistih, ki so pripravljene terjati pravice; znano je, da so naši kraji najbolj pasivni dežele Furlanije - Julijske krajine, zato je porazni gospodarski položaji naših gorskih krajev pahnil v emigracijo najhobliše moči: računamo, da jih je samo v zadnjih dvestih letih zapustilo domače ognjišče nad 15.000. kar predstavlja velik odstotek prebivalstva. Do skrajnosti je namerno skrčeno število duhovnikov slovenskega porekla v naših župnijah, pred 60 leti jih je bilo namreč 55, sedaj jih je samo 15 in to zaradi tega, ker v te kraje namerjajo italijanske duhovnike, ki ne poznajo jezika vernikov, slovenske pa v Furlanijo.

Namesto, da bi strnjeno glasovanje za Italijo pred 100 leti prineslo izpolnitev najosnovnejših potreb prebivalstva, h katerim prištevamo v pri vrsti izobraževanje v materinem jeziku, se namenoma mešajo pojmi o pripadnosti državi in narodu, zato da vse odklonitve opravičujejo. Namesto, da bi bilo prebivalstvo naših področij nagrajeno za tolikokrat priznano in poudarjeno lojalnost italijanski državi, se tudi ta lojal-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 23. oktobra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušalci boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Petnajstletni kapitan«. Napisal Jules Verne, prevedel Janez Gradišnik, za radio dramatisiral Joško Lukeš. Igra RO.; 12. Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.00 S pesmijo naokrog; 15.30 Ivan Pregelj: »Tolminci«; (11) »Meseč maj«, v priredbi Martina Jevnikarja. Igra RO., režira Jože Peterlin; 16.05 Portret opernega pevcu Josipa Gostiča; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.00 Koncert v miniaturi; 18.30 Glasba za dobro voljo; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 20.30 Griegove in Kreislerjeve skladbe; 21.00 Kromatična fantazija; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sto let kormorne glasbe v Furlaniji; 22.45 Antologija jazza.

• PONEDELJEK, 24. oktobra, ob: 12.15 Liki iz naše preteklosti: »Ivan Grbec«, pripravila Daniela Nedoh; 13.30 Prijetne melodije; 17.20 Zabavali vas bodo; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Bela Bártók: Koncert št. 1 za klavir in orkester; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti, Vinko Beličič; (4) »Ivan Cankar, življenje in osebnost«; 19.30 Zaploskajmo; 20.35 Italijanski pentagram 21.00 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.30 V plesnem ritmu; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir. Uvodne besede Roka Klopčiča. Marij Kogoj: Sedem skladb. Izvaja violinist Rok Klopčič in pianist Marijan Lipovšek.

• TOREK, 25. oktobra, ob: 12.00 Iz slovenske folklore: Lelja Rehar: V starih časih: »Vince rume, čisto jen sl'dkuo«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66; 19.15 Plošče za vas — quiz oddaja. Danilo Lovrečič; 19.35 Zvoki, uglašeni na terno; 20.35 Angelo Paccagnini: »Zlato božanstvo«, radijska opera; 22.00 Motivi, ki vam ugajajo; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 26. oktobra, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 13.30 Glasba s filmov in revij; 17.20 Zabavali vas bodo; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Franz Schubert: Kvintet op. 114 »Die Forelle«; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.30 Zbori, gostje v Trstu: Zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane, vodi Marko Munih; 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (približno ob 21.00). Knjižne novice: Alfonso Gatto: »La storia delle vittime«, ocena prof. Josipa Tavčarja; 22.45 Sentimentalne pesmi.

• ČETRTEK, 27. oktobra, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Stjepan Sulek: Koncert za violino in orkester. Solist Aldo Ferraresi; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.30 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 »Nekdo, ki gre mimo«, igra v treh dejanjih, napisal Gherardo Gherardi, prevedla Jadviga Komac. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.35 Slovenski solisti. Mezzosopranistka Dana Ročnik, pri klavirju Gita Mally. Samospevi Blagoja Bersa.

• PETEK, 28. oktobra, ob: 12.15 Med tržnimi stojnicami; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Zabavali vas bodo; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 O glasbi govorijo skladatelji, pripravila Dušan Pertot; 19.00 Skladbe davnih dob; 19.15 Moj prosti čas; 19.30 Najnovejši uspehi; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.50 Zvočna paleta.

• SOBOTA, 29. oktobra, ob: 12.00 Kulturni odmevi; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja Piera Accoltija za avtomobiliste; 16.20 V tritrtinskem taktu; 17.20 Skala in ladja; 17.30 Otrokov pravljčni svet: »Pogumni krojaček«. Napisala Jakob in Wilhelm Grimm, priredba in izvedba Joška Lukeša; 18.30 Panorama jazza, pripravila Sergio Portaleoni; 19.15 Družinski obzorik: »Delo žene-matere«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; »Goyeve kaprice«, radijska suita, napisala Lecha Carmen Garcia, prevedla Desa Kraševac. Igra RO., režira Stana Kopitar; 21.40 Vabilo na ples; 22.40 Za prijeten konec tedna.

Izdajatelj: »Novi list« d. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Johnson o „novi Aziji“

Predsednik Johnson je imel na banketu, ki ga je priredil njemu na čast novozelandski parlament v Wellingtonu, govor, v katerem je pozval Severni Vietnam, naj preneha z vojno, v kateri ne more zmagati, in naj rajši sodeluje pri izgradnji »nove Azije, ki nastaja«.

Na naslov Severnovietnamcev je izjavil: »Vi bi morali biti ponosno, svobodno in mirno del te nove Azije. Kaj morete izgubiti, če se pridružite svojim bratom v južnovzhodni Aziji v čisto drugačnem boju, v boju za človeško dostojanstvo, v boju za vaše otroke in za bodočo generacijo?« Dejal je tudi, da je tragično, da je treba vsako ped zemlje, na kateri bi lahko sadili riž, vsako vas, v kateri bi lahko postavili bolnišnico, braniti proti terorju; vendar pa za svobodnega človeka, za človeka vesti ni druge izbire kakor vztrajati v odporu proti napadu. »V takih razmerah si moramo prizadevati skupaj s svojimi zavezniki, da

BRANDT OV OBISK V VZHODNEM BERLINU

Zahodno-berlinski župan in voditelj nemškosoocialnodemokratske stranke W. Brandt se je podal pretekle dni v vzhodni Berlin na sprejem, ki ga je priredil sovjetski veleposlanik v Vzhodni Nemčiji Abrasimov. To je bilo prvič po zgraditvi zidu, ki deli Berlin na dvoje, da se je podal Brandt v vzhodni del mesta. Zadnjič je obiskal vzhodni Berlin za Veliko noč leta 1961, ko je odšel tja, da bi si ogledal neki muzej.

Brandt se je tokrat odpeljal v vzhodni del mesta v spremstvu svoje žene in s svojim uradnim avtomobilom, katerega pa komunistične mejne straže niso pregledale.

Letos je imel Brandt že dva razgovora z Abrasimovom, a obakrat sta se razgovarjala v zahodnem Berlinu.

Willy Brandt je izmed najvplivnejših zahodno-nemških politikov ter se zavzema za politiko tako imenovanih majhnih korakov pri reševanju vprašanja nemške združitve. Ta politika naj bi izboljšala življenjske pogoje nemškega naroda in premaknila ves položaj z mrtve točke.

Po vrnitvi v zahodni Berlin je Brandt izjavil, da je razpravljal s sovjetskim veleposlanikom o mnogih zadevah in tudi o berlinskem vprašanju. Njegov obisk pri sovjetskem veleposlaniku v vzhodnem Berlinu je gotovo dober znak in tudi spada k seriji pobud zadnjega časa za rešitev nemškega vprašanja in za splošno izboljšanje vzdušja med Zahodom in Vzhodom.

VSI V JUGOSLAVIJO BREZ VIZUMOV?

Jugoslovanski zvezni zbornici bodo predložili v odobritev zakon o odpravi vizumov za vse tuje turiste v letu 1967, t. j. v letu mednarodnega turizma. Skoro ni dvoma, da bo zakon sprejet.

Tuji turisti bodo lahko brez vizumov prestopili jugoslovansko državno mejo, če bodo imeli veljaven potni list ali druge veljavne potne listine.

TEDENSKI KOLEDARČEK

23. oktobra, nedelja: Severin, Pribislav
24. oktobra, ponedeljek: Rafael, Elko
25. oktobra, torek: Darja, Krizant
26. oktobra, sredo: Demetrija, Evarist
27. oktobra, četrtek: Antonija, Sabina
28. oktobra, petek: Simeon, Sabina
29. oktobra, sobota: Ida, Narcis

bi položili temelje za nov Vietnam in da bi poskusili s pogajanjem napraviti konec tej okrutni vojni,« je nadaljeval Johnson. »Naš namen ni uničiti Severni Vietnam ali ga prisiliti, da odstopi tisto, kar je njegovo. Naš namen je enostavno v tem, zaustaviti vojno, ki jo Hanoi bojuje in podpira proti svoji sosedbi. Ko se nam bo to posrečilo — in posrečilo se nam bo — bomo lahko bojevali plemenitejši boj proti starim sovražnikom človeštva, proti lakoti, nevednosti, boleznim in to vsepovsod v južnovzhodni Aziji.«

Predsednik Johnson je obiskal Novo Zelandijo na svojem potovanju v Manilo, kjer bo te dni vrhunski sestanek držav, ki so udeležene na strani Združenih držav v vietnamski vojni. Kitajci pa nameravajo baje prav med tem posvetovanjem v Manili razstreliti svojo prvo vodikovo bombo. Vedno bolj jasno postaja, da Kitajska nima namena sodelovati v prizadevanju, da se konča vojna v Vietnamu, ampak hoče, da traja ta čimdalje. Kakšne račune ima pri tem, ve le vodilna kitajska skupina, gotovo pa take, ki ne obetajo ostalemu svetu nič dobrega, pa naj gre za Vietnam, ostalo južno Azijo, Združene države ali za Sovjetsko zvezo.

Po drugi strani se pričakuje, da bo dal Johnson v Manili kak pozitiven in konkreten predlog za končanje vojne v Vietnamu in za organizacijo »nove Azije«.

SPOMENICA BENESKIH SLOVENCEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

nost izrablja za dokaz, da so naše želje in zahteve neupravičene.

Ne razumemo končno, zakaj se z nami, Slovenci Terske, Idrijske in Nadiških dolin, Režije ter Kanalske doline — ki je prišla v meje Italije 1918. leta — ravna drugače kot z goriškimi in tržaškimi Slovenci, ki jim, na primer, zakon iz leta 1961 zagotavlja šole v materinem jeziku. Žal je bil predlog, da bi se omenjeni zakon razširil tudi na videmsko pokrajino, zavrnjen s pičlo večino glasov.

GOSPOD PREDSEDNIK!

Posebno prijetno nam je in smo počaščeni, da Vas moremo pozdraviti kot najvišjega predstavnika Republike Italije in hkrati kot vztrajnega bojevnika za demokratične odnose med ljudmi in nasprotnika krivic in nasilja. Zaupajoč v Vaše vztrajne napore, da kot varuh ustave stalno opozarjate na njeno izpolnjevanje, in opirajoč se na Vaše demokratično prepričanje, pričakujemo, da boste s svojim ugledom odločilno pripomogli, da se prične urejati položaj naše narodnostne skupnosti v videmski pokrajini po ustavnih določilih in v duhu enciklike »Pacem in terris« pokojnega Janeza XXIII.

Verjemite, gospod predsednik, da bo zadovoljitev najosnovnejših potreb naše skupnosti pripomogla k še večji poglobitvi zvestobe in lojalnosti njenih pripadnikov do države, ki naj temelji na najbolj plemenitih načelih demokracije in pravičnosti.

Z globoko vdanostjo in spoštovanjem!

V Čedadu, dne 19. oktobra 1966. leta

ZA ODBOR SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTI V VIDEFSKI POKRAJINI

(Sledijo podpisi)

Narodnostno vprašanje v Sovjetski zvezi

(Nadaljevanje s 1. strani)

ma), niti tisti narodi, ki so bili še pred nekaj desetletji neodvisni? Ali pa je vzrok tej brezbriznosti za vprašanje neodvisnosti kaj drugega?

S'var je vsekakor čudna, če jo presojamo s stališča izkušenj modernega sveta. Izkušnje namreč učijo, da v svobodi nikakor ni mogoče ohraniti večje skupine narodov dalje časa v nekem stabilnem stanju, tudi če so se sami svobodno odločili zanj. Najnovejša dokaza za to sta Evropska gospodarska skupnost, v kateri je pokazala Francija močno željo po odklonih in po samostojnem odločanju, in Severnoatlantska zveza, iz katere je Francija celo izstopila in v kateri tudi druge države nikakor ne kažejo popolne enotnosti v vseh pogledih, npr. do vprašanja atomskega orožja. Vsekakor pa so v vseh teh državah stranke in struje, ki silljo k izstopu iz širših okvirov in k bolj »odprti politiki« do ostalega sveta. Med take stranke je prišteti v prvi vrsti ravno komunistične. V posameznih sovjetskih republikah pa seveda ni niti takih političnih gibanj. Tam je vse mirno in »zadovoljno«, zares ali formalno.

Je ta zadovoljnost zares resnična? Bilo bi nekaj fantastičnega, če bi mogli verjeti, da se je sto narodov prostovoljno odreklo svoji neodvisnosti ali narodni avtonomiji zgolj iz ideoloških razlogov in se sporazumelo za to, da bodo živeli vsi v popolnoma enakem političnem sistemu, brez protestiranja, demonstracij in nacionalnih strank in celo brez vsake želje po kakih političnih variantah. Po Stalinovi smrti smo slišali o raznih idejnih vrenjih in vzgibih po večji svobodi, toda o kakem narodnostnem vrenju — ničesar. Na

tem področju je vse mirno, celo preveč mirno, skoro bi lahko rekli: mrtvaško tiho.

Kaj to pomeni? Da je Stalin našel boljši recept za narodnostno vprašanje kakor Lenin, ki je postavil tezo o samoodločbi narodov (njegova knjižica o tem je izšla pred leti tudi v slovenskem prevodu) in da se je Stalinov recept tako obnesel, da nista bila potrebna drugačen recept in ureditev niti še drugo desetletje potem, ko je Stalin izginil? Ali pa da se v vsem tem času narodi v Sovjetski zvezi še niso otesili groze pred Stalinovim reševanjem narodnostnega vprašanja in so še vedno kot otrpli? In ali si je sploh mogoče misliti, da je taka totalna diktatura, kot je bil stalinizem, mogla tako zelo pravično rešiti zapleteno narodnostno vprašanje stotine narodov toliko različnih ras, brez njihovega svobodnega soddločanja in celo brez polemik in pogajanj med njimi?

Tudi če bi bilo narodnostno vprašanje v Sovjetski zvezi zares vzorno rešeno, bi bilo naravno, da bi se bil v vseh teh desetletjih našel kak narod, pa četudi en sam, ki bi bil pokazal, da je naveličan takega vokvirjenja, take stabilnosti, take nacionalne negibnosti, in izrazil željo po drugačni ureditvi, vsaj zase, ali celo po izstopu iz federacije in po tem, da preizkusi, kaj je samostojna pot v mednarodnem življenju. Če bi se bil našel vsaj en tak narod v Sovjetski zvezi, pa bi ga bili na normalen način, s pogajanjem ali s propagando, prepričali, da se moti, da je izkušnja z neodvisnostjo preveč tvegana in da ima v okviru Sovjetske zveze resnično vse, kar potrebuje za svoje srečno nacionalno življenje, bi mogli tudi verjeti temu čudnemu miru. Ali ko bi se bila vsaj pojavila kaka stru-

ja v enem samem narodu, ki bi bila svobodno izrazila tako željo po novih nacionalnih izkušnjah v neodvisnosti, pa bi jo bili v svobodni polemiki prepričali, bi morda tudi še lahko zaupali sovjetski rešitvi narodnostnega vprašanja in tej nenavadni narodnostni tishini od Dnjestra do Kamčatke. Toda tako ne moremo drugega, kakor da verjamemo, da je ves ta ogromni prostor s svojimi narodi, katerih število najbrž nikomur ni točno znano, le zamrznjeno enolično polje, na katero še ni posijalo sonce svobode in kjer se še ni začela utelešati ideja neodvisnosti narodov.

Da Stalinov recept narodnostnega sožitja ni bil popoln, je dokazal tudi njegov odnos do Jugoslavije. Toda Jugoslavija se mu je lahko uprla in ostala svobodna, ker je bila neodvisna. Bogve, koliko Jugoslavij bi se bilo pojavilo v okviru Stalinovega imperija, če bi bile imele enake možnosti za doseg ali za ohranitev svoje neodvisnosti.

Dejstvo je, da sovjetski rešitvi narodnostnega vprašanja ni botrovala svoboda in da zato ne more veljati za zgled svetu, pa naj povzroča drugje narodnostno vprašanje še toliko težav. Ne motimo se, če trdimo, da bo moral tudi sovjetski komunizem prej ali slej temeljito revidirati svojo narodnostno politiko in postaviti vso Sovjetsko zvezo na nove temelje, to je na temelje prostovoljnega sožitja narodov, za katero se bodo ti svobodno odločili.

V Neaplju so prvič v Italiji predvajali film »Biblia«. Film je občinstvu ugajal in je ploskalo vedno bolj pogosto. Predstava traja nad tri ure.

Kot znano, je film posnet po zgodbeh sv. pisma.

Umor predsednika Kennedyja in preiskava Warrenove komisije sta tema ameriškega dokumentarnega filma »Rush to Judgement«. Hitra sodba, ki bo v kratkem dogotovljena. Med osebami, ki nastopajo v filmu, je osemnajst očividcev atentata.

13 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Takih besed pa se je ohranilo v slovenščini še na stotine, četudi so naši puristični jezikoslovci že pred časom vrgli iz slovenskega besednega zaklada vse tiste, ki so bile slučajno podobne tudi nemškimi besedam, ker so bili prepričani, da so prišle v slovenščino iz stare nemščine. To je pomenilo smrtno obsodbo tolikih starih slovenskih besed, katere so potem nadomestile izposojenke iz slovanskih jezikov. Nedvomno pa so Slovenci prinesli mnoge teh pregnanih besed še iz svoje prvotne domovine.

Po takih jezikovnih sledovih lahko odkrijejo in točno določijo pradomovino Slovencev v Skandinaviji seveda samo strokovnjaki jezikoslovci, ki bodo enako doma v slovenistiki kot v skandinavistiki. Ne da bi hoteli prehitovati njihove raziskave in rezultate, pa lahko izrazimo domnevo, da je morala biti ta slovenska pradomovina, kot rečeno, nekje na južnem Norveškem. V Oslofjordu, to je v zalivu, v katerem leži Oslo, in zahodno, pa tudi vzhodno od njega, najdemo veliko krajevnih in otočnih imen, ki morda skrivajo v sebi sled besede Solvende: Svenes, Söndeled, Sandar, Sandefjord, Sandö, Standrak, Sannidal, Siljan, Sylling, Sollihögda, Sundby, Svinndal, Svingen, Skjeberg, Skjee, Skjönvik, Svinnesund, Svelvik, Sveve, Skjöne itd. Imena, ki se začnajo z besedo Skjöne ali (v Mecklenburgu) s Schöne, so sploh izredno pogosta tako na južnem Norveškem kot v Schleswigu in v Mecklenburgu ter na Brandenburškem, torej vsepovsod tam, kjer so verjetno

nekdaj živeli Slovenci, in nobenega dvoma ne more biti, da se v tej besedi skriva ostanek besede Solvendte, Solvendsk ali Slovensk, saj si ni mogoče misliti, da bi se bilo zdelo npr. poznejšim nemškimi prebivavcem Schleswiga ali Mecklenburga kar na desetine krajev ali vzpetin, pristanov ali polj tako lepih, da so jim dali ime Schönebeck (beck je v nemščini gotovo ostanek besede vik — ves, beseda bekk pa pomeni v skandinavskih jezikih tudi potok), Schöneberg, Schönhagen ali Schenefeld. Tudi besede, ki se začnajo s Svinne ali Svine, najdemo tako v Oslofjordu (Svinesund) kot na danskih otokih (npr. Svinninge) in na Mecklenburškem (Swine-münde). Z gotovostjo lahko trdimo, da nimajo ta imena nič opraviti z besedo svinja, ampak da izvirajo iz besede Solvendte ali Slovene. Nanašajo se morda na meje nekdanjega »solvendskega« ozemlja.

Na Koroškem in tudi drugod v Sloveniji je pogost priimek Mikula (Miklova Zala!) Pogost pa je — v obliki Mykle — tudi na Norveškem, kot družinsko in kot krajevno ime. Ravno v pokrajini južnozahodno od Osle najdemo več krajev, ki so v zvezi s tem priimkom: Myklebostad (Myklejevo bivališče), Mykleland (verjetno kraj, kjer je gospodaril kak Mykle; lahko pa tudi kraj, kjer je bilo dosti mušic ali komarjev — mygg) itd. Če bi preučili izvor priimkov na Slovenskem, bi s presenečenjem ugotovili, da jih velik del izvira še iz Skandinavije, kot n. pr. Škerlj

(od besede skär — čer; od te besede izvira npr. tudi beseda skrlj, s katerimi so krili strehe na Koroškem, Gorenjskem in v Gornji Soški ter Kanalski dolini), Jevnikar (Jevnaker — Ravnonjivar), Dolhar (Dalgard — lastnik kmetije v dolu), Zgur (najbrž po besedi skörd — žetev, torej Žanec), Škrabar (skrape — grabiti, strgati na kup: Grabežnik), Gerdol (Garddal — lastnik doline, v kateri leži kmetija), Pungartnik (bondgard — velika kmetija); Stritar (strida — bojevati se: Bojevniki); Sterk (styrka — Močni); zelo razširjeni slovenski priimek Vidmar pa izhaja iz priimka Viddmark (viddmark — obširno polje, torej kmet z obširnim poljem).

Če bi se posrečilo odkriti, kje imajo taki priimki svoj izvor, bi najbrž mogli določiti nekdanjo pradomovino Slovencev v južni Skandinaviji. Pri tem pa je tudi zanimivo, da so se ohranili v Sloveniji mnogi prvotni skandinavski priimki, ki so v Skandinaviji sami že izginili, ker so jih nadomestili v poznejših časih priimki po očetovem (krščanskem) krstnem imenu (na sen-sin), in šele v zadnjem času jih spet uvajajo, npr. na Švedskem, da bi odpravili težave zaradi prevlekega števila enakih imen.

Res čudno bi bilo, če bi ne bili pustili Slovinci v Skandinaviji nobene sledi svojega tamkajšnjega bivanja, ko pa so pustili tako sled in spomin na svojo prvotno domovino mnogi drugi narodi, ki so se tudi odselili iz Skandinavije (npr. Goti, Burgundi, ki so živeli na otoku Bornholm-Borgundarholm, Angli, Cimbri itd.). Morda spominja na Slo-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Priloge na upravne volitve

Da se uredi potek volilne kampanje za obnove tržaškega občinskega in pokrajinskega sveta, je vladni komisar sklical v torek sestanek predstavnikov vseh političnih strank in organizacij. Sestanka so se udeležili tudi tržaški župan in župani okoliških občin, tržaški kvestor in poveljnik karabinjerov.

Po kratki razpravi so bila potrjena pravila, ki so jih stranke sprejele za volilno kampanjo leta 1964. Za izvajanje teh pravil bo skrbel poseben volilni odbor, ki bo imel sedež na tržaškem županstvu.

Kandidatni listi za občinski in pokrajinski svet sta doslej predložili le It. komunistična stranka in It. liberalna stranka. Socialisti in socialdemokrati bodo nastopili z enotnima listama. Imena kandidatov so bila že objavljena, listi pa še nista bili predloženi.

Pri Slovenski skupnosti so dela za predložitev list skoraj zaključena. Listi bosta predloženi prihodnji teden.

Za tržaški pokrajinski svet ima volilno pravico 234.333 volivcev, in sicer 106.285 moških ter 128.048 žensk. V tržaški občini je 214.562 volivcev, v miljski 9.771, v devinsko-nabrežinski 4.863, v dolinski 3.849, v zgonski 848 in v repentaborski 440 volivcev.

Nabrežina:

15 MILIJONOV IZREDNEGA PRISPEVKA

Vladni komisar je pred dnevi sporočil nabrežinskemu županu, da je ugodno rešil njegovo prošnjo po izrednem prispevku za nekatera javna dela v devinsko-nabrežinski občini. V ta namen je nakazal 15 milijonov lir, ki jih bodo potrošili za ureditev nekaterih poti v Šempolaju in Nabrežini, za ureditev greznice in poti v stari vasi v Devinu, za razširitev vodovodnega omrežja in javne razsvetljave po raznih vaseh v občini.

V okviru gospodarskih načrtov za leti 1965 in 1966 ter s pomočjo izrednih pri-

spevkov vladnega komisarja ima devinsko-nabrežinska občina na razpolago okrog 100 milijonov lir za javna dela. Večina teh del ni bila doslej izvršena zaradi birokratskih sporov, ki so nastali med deželno in ministrstvom za javna dela. Spori so bili pred kratkim rešeni, tako da je bila večina del iz gospodarskega načrta za leto 1965 že oddana na dražbi in bi se morala začeti v najkrajšem času. Kot poročamo na drugem mestu, so bila pred nekaj dnevi oddana na dražbi tudi razna dela iz gospodarskega načrta 1966, in sicer za skupno vsoto nad 15 milijonov lir.

CESTNA DELA V OKOLISKIH OBČINAH

Pred dnevi so bila na vladnem komisariatu oddana na dražbi naslednja javna dela, ki se bodo izvedla v okoliških občinah:

1. občina Devin-Nabrežina: ureditev in asfaltiranje cest v Slivnem, Praprotnu in Sosljanu za skupno 7.700.000 lir; razširitev in asfaltiranje poti med državni cestama 14 in 202 v Devinu (v bližini sopleja gozdnih čuvajev), ureditev parkirnega prostora v devinskem pristanu ter ureditev ceste od devinskega trga do ceste 14 za skupni strošek 7.650.000 lir.

2. občina Zgonik: ureditev in asfaltiranje raznih cest za skupni znesek 5.850.000 lir.

3. občina Dolina: ureditev cest v Ricmanjih, Lakotščah, Borštu in Mačkovljah za skupni strošek 9 milijonov.

Vsa ta dela so bila predvidena v gospodarskih načrtih za leto 1966.

Na razstavi sodobnih italijanskih lesorezov in »ex librisov« v Pačovi, katero je nedavno odprl prosvetni minister Gui, je zastopan tudi tržaški slikar profesor Avgust Černigoj.

Beneška Slovenija

Matajur:

POSTRANSKI ZASLUŽKI

Takole proti jeseni se začne tudi po naših grapah kaditi iz kakih bajt na skrivnih krajih. Ljudje si pač pomagajo, kakor si morejo in znajo.

Tako se je zgodilo pred nekaj dnevi tudi blizu naše vasi v Zapatoku. Skrivni žganjekuharji so bili že nekaj dni na delu. Pred dobrim tednom pa jih je bržkone nekdo ovadil. V grapi ob potoku se je kadilo in dišalo po tropinah. Po tiho so se priplazili k potoku financarji s Cepletišč. Hop, žganjekuharjev pa nikjer! Bržkone je prišel že prej glas do njih, da so jim vohljači na sledu. Ti so našli na kraju res vse potrebno za kuho žganja: kotel, škafe, steklenice, drva in kar dva stota tropin. Pa niti kapljice žganja ne, še manj kuharje.

Marsikje so že kuhali žganje in ga bodo še, da najdejo kako liro, kjer ni zaslužka. Ljudi ob meji pa bode v oči tudi dejstvo, da je na oni strani kuha prosta, tu pa mečejo tropine na gnojišče.

Brdo:

GOST IZ MOSKVE

Malo čudno se sliši, da je naše malo zakotno Brdo v Beneški Sloveniji obiskal kak gost iz daljne Moskve. V nekdanjih časih se sicer hodili po naših vaseh ruski učnjaki in so študirali sorodnost med našimi narečji in ruščino.

Pred nekaj dnevi je pa prišel k nam prav

Na izzivanje tržaškega „Dela“

Tržaški Delo, v slovenščini (slabi) pisano glasilo Italijanske komunistične stranke je 10. t. m. objavilo daljši članek, s katerim je prav gotovo doseglo višek svojega zakrknjenega provincializma in miselne ter politične okostenelosti. Ko smo prebrali to kvazi časnikarsko skrupulo, smo imeli jasen vtis, da imamo pred očmi slovensko politično publicistiko ob koncu prejšnjega, ali v začetku tega stoletja, s pomočjo katere so se nedostojno med seboj prerekli »klerikalci« in »liberalci«, glavni poudarek teh zmerjanj pa je bil na osebni noti. Pisci tržaškega Dela očitno spadajo v precej staro generacijo, ki se še vedno ni otrsela starih ozkih shem in se ne more izmotati iz že trohnečih miselnih in političnih kalupov. Ho-dijo mlajši pisci po svoje vzore k tej anahronistični publicistiki, namesto, da bi se učili pri sedanjih slovenskih in svetovnih marksističnih piscih? Ti povsem drugače pojmujejo poslanstvo pisane besede kot njihovi »tovariši« pri tržaškem Delu.

Povod, da se je ta list tako izkazal, je bil občni zbor Sloveske skupnosti, o poteku katerega Delo takole poroča: »V dvorani so se zbrali zastopniki raznih organizacij, ki se proglašajo za katoliške, nekaj profesorjev, mnogo (premnogo) funkcionarjev Radia Trst A, največ pa advokatov, ki so tudi tam preizkušali svoje govorniške sposobnosti. In tedaj je enotna skupnost ugotovila, da ni skupna. Radijska skupina je (po nalogu tako imenovanih liberalcev) predlagala resolucijo o tem, naj Slovenska skupnost ne nastopa na volitvah. In tako naprej. Iz zmešnjave v zmešnjavo...«

Kako so te trditve lažnive, lahko ugotovijo ne samo udeleženci občnega zbora, temveč tudi tisti, ki tudi samo površno poznajo sestavo in delovanje raznih organov Slovenske skupnosti. Vsakomur

je namreč znano — in prav gotovo tudi piscu Dela — da predstavljajo jedro članov in simpatizerjev Sloveske skupnosti slovenski delavci, kmetje, obrtniki, nameščenci, to je ljudje, ki živijo od dela, ne pa od kake rente ali kakršnih koli profitov. Razne dobičkarje najdemo pri PCI, ne pa pri Slovenski skupnosti. Prav tako je lažna trditev o profesorjih in funkcionarjih Radia Trst A. So morda slovenski profesorji in radijski nameščenci samo zaradi svojega poklica reakcionarji in izkoriščevalci delovnega ljudstva? Kaj pa tisti številni italijanski profesorji, časnikarji, odvjetniki itd., ki zavzemajo vodilna mesta pri italijanskih komunistih, ki so polnoštevilno zastopani v italijanskem parlamentu in v vseh komunističnih federacijah? So tudi reakcionarji? Pisanje Dela ima jasen namen: vzbuditi in umetno gojiti pri slovenskih delovnih množicah razredno sovraštvo ali bolje utrjevati staro bajko, da je edino KPI delavska stranka, medtem ko so slovenske politične skupine, ki tvorijo Slovensko skupnost, malomeščanske, katere se vrh vsega še »sklicujejo na stare politične formacije iz časa kraljevine SHS«.

Provokacija je tu na dlani. Najprej povemo, da je bilo na občnem zboru presneto malo profesorjev in prav tako presneto malo advokatov. In to je bilo med razpravo na občnem zboru tudi poudarjeno, kajti to je znak in dokaz nezanimanja marsikaterega intelektualca za politično udejstvovanje. Malomeščane navadno spoznavamo po njihovi ozkosti, njihovem individualizmu, po njihovem naravnost bolestem kverulantstvu, po njihovem intrigiranju. Kdo ni bolje in učinkoviteje samega sebe označil za malomeščana, če ne avtor članka v Delu, ki se je v svojim pisanjem prav nazorno karakteriziral za malomeščana? Pustimo ob strani kraljevino SHS in očitek nacionalizma, saj se ne splača o tem razpravljati. Ugotoviti pa moramo, da so tudi fašisti in italijanski nacionalisti vedno proglašali za nacionaliste in jugoslovanske iredentiste tiste primorske Slovence, ki so se vztrajno in odločno zavzemali za svoje pravice. Tudi pri naših »tovariših« najdemo isto pesem, le da je tu dodana določena meza denunciantstva.

Dokler si bo Delo domisljalo, da ima v zakupu vso resnico, in se bo v širjenju in zagovarjanju svojih političnih tez posluževalo laži, obrekovanj ter provokacij, je jasno, da je vsak razgovor z njim nemogoč. Boj mnenj in primerjava stališč sta v pluralistični družbi, kakršna je naša, koristna in potrebna. Toda takšen boj zahteva od vseh partnerjev strogo spoštovanje načel demokratske igre in predvsem spoštovanje splošno priznanih moralnih načel. Naj se Delo postavi na to raven, potem bomo tudi mi dovetni za njegove argumente.

D. L.

GLASBENA MATICA TRST

ORKESTER SLOVENSKE
FILHARMONIJE

z dirigentom
SAMOM HUBADOM

in violinistom
DEJANOM BRAVNICARJEM

bo nastopil v Kulturnem domu
v petek, 28. oktobra

SARAGATOV OBISK

Državni predsednik Saragat bo prišel na svojem obisku v naši deželi tudi v goriško pokrajino. Spored visokega obiska je tako le določen: Iz Vidma se bo odpeljal v soboto, 22. t. m., ob 9.10 in bo prišel v Tržič ob deseti uri. Obiskal bo ladjedelnico in bo tudi govoril delavcem. Po kratkem obisku na vojnem pokopališču v Redipuglii bo prišel s spremstvom v Gorico ob 11.15. Za četrto ure kasneje je določen sprejem oblasti in županov v prefekturni palači. Ob 12. uri si bo predsednik ogledal Tomičevo razstavo. Dvajset minut potem ga bo pozdravil župan na goriškem gradu v imenu občine. Tu bodo sprejeti tudi predstavniki kulturnega gospodarskega in političnega življa pokrajine. Sledilo bo uradno kosilo na prefekturi. Ob 16. uri si bo Saragat ogledal kostiše na Oslavju, kjer bo sprejet z vojaškimi častmi, nakar bo položil lavorjev venec v spomin padlim vseh narodnosti. Ob 16.35 bo že v Krminu, kjer bo prisostvoval odkritju plošče na Tomadinijevi hiši v spomin premirja, sklenjenega leta 1866 med Italijo in Avstrijo. Vsa ta proslava ima odmerjenih le 5 minut časa, ker se bo državni predsednik odpeljal še do Verse k odkritju spomenika padlim, nakar bo ob 17.30 že odletel z letališča Rivolto v Rim.

Zaradi zgoščenega uradnega programa ne bo mogel priti državni poglavar, razen v Vidmu, v tesnejši stik s prebivalstvom.

CERKVENE ZADEVE

Iz različnih krogov se sliši, da je goriški nadškof msgr. Pangrazio preobložen z delom. To je tudi res, odkar ga je papež postavil na odgovorno mesto tajnika škofovskih konferenc v Italiji. Iz oddaljene Gorice res težko opravlja svojo odgovorno

službo, ki mora imeti svoje mesto v središču, to je v Rimu. Zato se govori, da bo goriški nadškof v kratkem času zapustil svoje mesto v Gorici. Govorice beležimo le kot kronisti.

Ob tem vprašanju se nam vsiljuje tudi misel, ali bi ne bilo potrebno in koristno, da bi se tudi za slovenski del goriške nadškofije določil poseben delegat, kakor je to naredil tržaški nadškof Santin z imenovanjem msgr. Škerlja za poverjenega v zadevah slovenskih župnij na Tržaškem.

Pri slovenskih božjih službah v Gorici so bili v nedeljo slovenski verniki prijetno presenečeni s sodobno akcijo slovenskih dušnih pastirjev. Pri cerkvenih vratih so verniki prejeli lističe z odrezki, kjer so zapisani stan, starost, poklic in farna pripadnost, seveda brez imen. Vsakdo je odrezek odtrgal in ga oddal, da se sestavi statistika o stanju slovenskih vernikov in njih verskega življa v mestu.

Morda bi kazalo statistiki namenjene obrazce še ustrezneje urediti.

SOCIALISTI ZA ENOTNOST

V Gorici so v teku pogajanja med socialnimi demokrati in socialisti za zlitje obeh strank v novo skupno socialistično stranko. Združeni socialisti upajo, da bodo pritegnili pri prihodnjih upravnih in političnih volitvah dosti glasov z leve strani pa tudi z demokristjanske.

Prvi korak k združitvi so naredili pokrajinski svetovavci obeh strank Na zadnji pokrajinski seji je prebral predsednik Chientaroli izjavo, da sta se obe skupini socialističnih svetovavcev v pokrajinskem svetu strnili v eno z imenom »PSI-PSDI Unificati« — Združena italijanska socialistična in socialno demokratska stranka. Za načelnika skupine je izbran odvetnik Macoratti. Do prihodnjih volitev se pa politično ravnotežje v našem pokrajinskem svetu ne bo spremenilo.

PREDAVANJE O MANJSINAH

V nedeljo zvečer je priredil goriški kulturno-politični krožek »Rizzatti« zanimivo in aktualno predavanje o »Motivih in izkušnjah manjšinske politike«. Predavanje je bilo ob 18. uri v dvorani zavoda »Stella Matutina«. Govorila je dr. Lidia Menapace, ki je deželna svetovalka v Trentu in pokrajinska odbornica v Bocnu.

Čeprav je po rodu iz Piemonta, deluje že več let v vrstah demokristjanske stranke na Južnem Tirolskem. Zato se je njeno predavanje oslonilo v prvi vrsti na problematiko nemške narodne skupine v Italiji. Prikazala je položaj še dovolj stvarno, z nekaterimi točkami, ki pa nas ne zadovoljujejo. Po njenem mnenju je možna zadovoljiva rešitev manjšinskega vprašanja po načelu paritete. Toda, se sprašuje, kako naj se to načelo izvede, ko pa v Avstriji ne obstaja italijanska manjšina. Drugo možno rešilno načelo naj bi bila samouprava ozemlja, kjer manjšina strnjeno biva. To načelo se pa zdi predavateljici preveč zamotano, čeprav se nam zdi zelo enostavno, ker bije vsaki naravni pravici v obraz, če se umetno spreminja etnična slika kake krajeve enote, kot se to godi tudi pri nas z doseljivanjem različnih takozvanih »izseljencev«. Po mnenju gospe Menapace je boljši »Bakennntnissprinzip«, to je lastna izjava vsakega posameznika, h kateri etnično-kulturni skupnosti se prišteva. Govornica je skušala dokazati, da je najustreznejši izraz za manjšinsko skupnost »gruppo linguistico«, jezikovna skupina, in ne etnična. Na razne ugovore pri razpravi je pristala, da bi se mogle imenovati tudi narodnostne skupnosti, »gruppi nazionali«, kar se zdi tudi nam bolj pravilno. Še najboljša oznaka bi pa bila enostavna »Slovinci v Italiji« ali »Nemci v Ita-

Iz Goriške

liji« in podobno. Nadaljevala je, da je treba priznati naravne pravice osebam vsake jezikovne skupnosti, da smejo ohraniti svoj jezik in kulturo. Ne bi se pa smele preveč poudarjati razlike med večinskimi in manjšinskimi občestvom v državi, da bi se manjšina preveč ne izolirala, osamila. Po mnenju predavateljice je rešitev manjšinskega vprašanja v kulturni integraciji, ki pa ne sme biti asimilacija, ne nasilna ne demokratična, ampak prostovoljna. Kar je pozitivnega naj prevzameta manjšina in večina, druga od druge. Zato pa je potrebno obojestransko poznanje in tudi znanje ali vsaj razumevanje obojega jezika. Ta način je imenovala »bilinguismo attivo e passivo«, katerega bi morali obvladati v narodnostno mešanih krajih zlasti upravni uradniki in politični predstavniki.

Gospa Menapace je podčrtala v odnosih do manjšin marsikatero pozitivno in miselno spremembo. Še je priznala, da je nacionalistična ostalina pretirano povzdigovanje kakih »patriotskih junakov«. O naši narodni skupnosti se ni mogla dosti izraziti, ker ne pozna položaja.

Sledila je živahna razprava, v katero so posegali mnogi italijanski udeleženci (Cocianni, Cian, Battello in drugi) in tudi slovenski (dr. Sfiligoj, dr. Sanzin, katehet, Komjanc), ki so osvetljevali navzočim naš položaj. Mnogim je bil še premalo znan.

Udeležencev na tem kulturno-političnem večeru, ki je trajal tri ure, je bilo nad petdeset; med njimi tudi goriški župan in kakih dvajset slovenskih izobražencev. Brez dvoma je izmenjava misli med njimi odstranila ta ali oni predsedek.

Steuerjan:

JAVNA DELA IN DRUGO

Rad bi tudi jaz povedal nekaj svojih misli o javnih zadevah, čeprav je roka bolj vajena orodja kot peresa.

Omenil bi nekatere naše ceste, ki še vedno čakajo asfaltne prevleke. Če ni nekaj dni dežja, so že vse sobe bele od prahu.

Druga neprijetnost je z razsvetljavo na občinskih cestah. Če žarnice na drogavih ugasnejo, ker jih paglavci pobijejo, je treba po več tednov čakati, da jih nadomestijo. Ni potrebno poudarjati, da je posebno nevarno na križiščih, ko ni razsvetljave.

Trgatev je že pri kraju tudi po naših Brdih. Nič ne hvalimo, ker je vina na splošno manj, zato je pa boljše.

Nekoč smo pri trgatvi prepevali, da je odmevalo s hriba v hrib. Sedaj pa ni več slišati tega, vse je utihnilo. Še pozdravljamo se na čuden način. Včasih smo si voščili »Lahko noč« ali »Bog daj srečo«, zdaj pa zlasti dekleta začivkajo v pozdrav samo neki »čau, čau, čau«.

C. A. — Križišče

Radl objavljamo vsako dobro misel, le da je stvarna in resnična. Sporočite še kaj.

K zgornjemu dopisu, ki je tudi upoštevanja vreden glas enega izmed občanarjev, moramo dostaviti, da bodo tudi števerjanske ceste kmalu urejene. Deželni odbor je namreč že odobril načrte za popravo in asfaltiranje obeh cest, ki peljeta v Steuerjan, in sicer za občinsko cesto od Sovence mimo Dvora do Bukovja in za cesto z Oslavja do Križišča. Dežela bo dala za prvo svoj prispevek 13 milijonov lir, za drugo pa 74 milijonov lir. Višina prispevka znaša 80 odstotkov predvidenih stroškov. Razliko bosta dodali goriška pokrajinska uprava in števerjanska občina.

Ko bodo vsi ti načrti izvedeni — dražba za oddajo teh del bo menda že ob koncu meseca — bo res prišla do veljave »cesta vina in češenj«. Vprašanje pa je, kdaj se bo spodobno popravila cesta z Dvora do cerkve in trg pred njo.

- Hanalska dolina

Ljubek gost iz Moskve. Pravzaprav je prifrčal, ker je to prijazni ptiček čizek selivec z zeleno rumenimi pticami. Ujel se je v ptičjo mrežo, ki jo je razpel 500 metrov od vasi naš ptičar Dominik Fratte. Ptiček ima na nožici obroček z znakom S 176492 Moskva. Živalca je torej preletela na tisoče kilometrov iz srca Rusije do najbolj zahodnega slovenskega kraja. Ne kaže nobene utrujenosti, veselo skaklja in čivka. Ptičarji so obvestili mednarodno postajo o čizkovem prihodu. Ta je bil gotovo spuščen zaradi študija o poteh ptičev selivcev na jug. Brdski ptičarji so veselo proslavili prihod v domači krčmi, seveda — brez gosta iz Moskve.

Špeter:

HUD POŽAR

V ponedeljek proti večeru so tulile sirene in klicale na pomoč. Gost dim in jeziki visokih zubljev so se valili sredi naselja. Gorelo je v velikem gospodarskem posloplju posestnika Atilija Cernoje ob glavni cesti. Pritekli so orožniki in domačini in so skušali gasiti. Kljub dežju je ogenj divjal in se širil. Poklicali so gasilce iz Vidma, ki so naglo prišli na pomoč. Po več urah naporenega gašenja so požar omejili, da se ni razširil na sosednje hiše. Cernojevo posloplje z vsem pohištvo in opremo vred je pa ogenj uničil. Skode je nad 10 milijonov lir. Kako je ogenj izbruhnil s takšno silovitostjo, še le preiskujejo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Na dnu” v Slovenskem gledališču

Letos je začelo Slovensko gledališče svojo sezono sorazmerno zgodaj, saj pomeni prva predstava, ki je bila v četrtek, gotovo že mesec dni opravljenega dela. Iz napovedanega letošnjega repertoarja bi mogli sklepati, da se želi gledališče rahlo približati splošni želji občinstva, čeprav bo več predstav v mali dvorani, ki bodo morda tudi uvrščene v redni abonma, spet večalo razdaljo. Vendar bo skušalo gledališče ohraniti svoje kulturno poslanstvo in se bo morda tudi nekoliko bolj približalo svoji vlogi, ki jo ima med tukajšnjimi Slovenci.

Za prvo predstavo letošnje sezone so zbrali dramo Maksima Gorkoga »Na dnu«.

Delo seveda ni optimistični klic umirajočemu ali programatično veličastna epopeja, ki človeka vabi iz smrti v življenje. Pač pa je temna slika ljudi, ki žive v stiski in revni ter hrepene po svetlobi. Gorki se zazira v duše teh ljudi in kakor da ga je nevidna sila popeljala prav med najrevnejše in najbolj otupane. Toliko jih je in vsi doživljajo nekako usodo in vsi podobno močno hrepenijo po svetlobi in lepoti.

Vsako od teh ljudi nosi v sebi svojo dramo in jo živi, prihaja do njenega viška in tragičnega konca. Gorki ni pisal drame z napetim dejanjem z igro, protiigro in konfliktom; v bistvu tu ni spopada dveh svetov in dveh sil, ampak je toliko dram, kolikor je ljudi; toliko konfliktov, kolikor življenj v ljudeh; v vsakem človeku raste vera v življenje in ga trga notranji obup, dviga ga hrepeneje in spet razblinja ob krutosti sveta.

Gorki govori po vseh ljudeh; vsako od njih razkriva svojo notranjo bolečino in svoje sanje. Panorama življenj je tu, tako skrivnostnih in nerazumljivih in vendar tako sorodnih med seboj.

Kod vodi pot iz tega dna? Vsi sanjajo o drugačnem svetu. Podobno sanjajo Cankarjevi ljudje v Lepi Vidi, berači v Leskovčevih Dveh bregovih in še marsikje. Vsak umetnik kaže svojo not. Gorki je poslal dobrega deda Luka med te uboge ljudi in nehoti misli na Gorkoga, ki se sklanja, odet v Lukove cape, nad umirajočo Ano in jo tolaži in pripravlja na dolgo pot; sprejel jo bo Gospod in zaživila bo mir in lepoto. In isti Gorki kaže igravcu pot iz stiske v novo življenje, po Vasku in Nataši; od človeka do človeka hodi. Zanimivo je, da tudi Gorki ni našel drugega izhoda kot vero, kakor ga niso našli drugi veliki ruski misleci in umetniki.

Nekdo govori: »... Lahko sicer človek veruje ali ne veruje... To je njegova stvar... Človek je svoboden... za vse plača sam: za vero, in ne-vero, za ljubezen, za pamet. Človek plača za vse sam in zato je — svoboden!«.

In še, da je vera pravilica, pravi nekdo v dramu, a istočasno tudi pove, da je človek vendarle revež, če je nima. Zato jo Luka oznanja in prinaša v največji stiski. Luka, ta glasnik pisateljev, je pa tudi edina svetla oseba z odredilno mislijo v dramu.

Lidija Kozlovičeva
(Nataša)

Joško Babič, ki je delo režiral, je dal predstavi velik razpon. Po pozorišču, ki ga je realiziral Niko Matul, je razporedil pestro sliko cele galerije bednih ljudi. Scenograf je domiselno in stilno enotno z režijo razširil prostor v globino in višino, da je lahko režiser potem prenašal težišča dogajanja.

Režija je ostala blizu pisateljevemu razmišljanju in ni za vsako ceno težila za tem, da bi predstavo zunanje razgibala. Videti je bilo, da je tudi ni bilo treba, saj je občinstvo z veliko pozornostjo

in popolno koncentracijo spremljalo v splošnem tihem dreme ljudi. Kjer pa je bilo mogoče, pa je vendar Babič kričeče vznemiril igro in gledalca, a je pri tem uporabljal po našem pravilno dozo. Opazna je bila velika skrbnost v izoblikovanju vsakega lika posebej. Le v govor se je vpleto nekaj napak v izgovorjavi in naglasih.

V celoti se je predstavil ves tisti ansambel, ki ga že poznamo. Rahko novost je prinesel Radko Polič, ki je igral Vaska. Občinstvo je postalo pozorno na njegovo igro, ker prihaja iz nekoliko različne šole, kot je imajo tržaški igravci; pozorno je bilo zaradi njegove mladostne zanečenosti v igri in vneme, ki jo je pokazal v oblikovanju lika, nekoliko pa tudi zaradi tega, ker je nastopil nov

Joško Lukeš
(Luka)

igravec, potem ko vse ostale poznamo tako rekoč iz vsake predstave. Radko Polič ima nekaj izrazitih igravskih posebnosti in kvalitete, ki bodo gotovo v njem še dozorele in bodo še prepričljivejše, kot so že zdaj. Gotovo pa je, da je Slovensko gledališče prav za to vrsto vlog potrebovalo mladega igravca.

Nov je bil tudi mladi Pavel Bajc, ki je sicer že nastopal preteklo leto, vendar je imel tokrat večjo vlogo. Njegov nastop potrjuje, da bi mogel Pavel Bajc dozoriti v karakternega igravca in da je v

drobnih odtenkih njegova igra izdelana in doživeta. Seveda tudi njega čaka zorenje v umirjenost in govorno blaglasnost.

Omenili smo ta dva igravca najprej zato, ker sta v nekem smislu novost, a so ustvarili seveda drugi igravci še večje in bolj dovršene podobe.

Kado Nakrst je izoblikoval Kostiljova s tisto prepričljivo močjo, ki mu je lastna. Sardočeva pa je igrala Vasiliso sicer z nekoliko kričečimi poudarki, ki pa so jo najbrže s tem hoteli ločiti od razmišljujoče okolice.

Lidija Kozlovičeva je upodobila Natašo s takim poslušom in velikim notranjim doživljanjem in se zdi, da je bila morda najbližje umetnici. Njena podoba je naravna in zato živa.

Stane Raztresen je izoblikoval Medvedjova in je z rahlo vedrino pogosto sprostil dušeče vzdusje.

Ana Leli Nakrstove je oblikovala s skrbnimi poudarki in notranjo bolečino. Prav tako je živa podoba Nastje Mirande Caharijeve, ki prihaja posebno do izraza v mirnosti, pač pa rahlo preskoči ob izbruhu in razburjenju, da se oglasi v njej prečito meščansko, naivno dekle.

Zlata Rodoškova je ustvarila tipično Kvašnjo, žensko iz mesa in krvi, prirodno v nastopu in izrazu.

Drobna podoba Bubnova je našla v Edvardu Martinuzziu dobrega interpreta. Nič vsiljivega, pač pa prinaša barvitost in poživlja monotonost z besedo in smehom.

Satin je lepa vloga, ki mu je pisatelj položil v srce in usta marsikatero resnico. Alojz Milič je ustvaril v njem izrazit tip, ki mu je dal včasih s svojim lepim globokim glasom dober prizvok, ki pa seveda ne bi smel nikdar dati vtisa pozerstva. Ta poglobljenost še tudi Miliča čaka.

Igralec Staneta Starešiniča je tipična podoba Gorkoga. Cutimo še sicer Starešiniča iz vloge, vendar je prepričljiv, posebno v notranjem doživljanju in ob zorenju svoje poslednje misli.

Baron je značilno Kobalovo oblikovanje te vrste tipov, a je v njem do kraja dosleden.

Gotovo je mogel ta večer izoblikovati najlepšo podobo Joško Lukeš v Luki. Doživljal jo je v drobnih miansah, v človeški tolini in bližini, pa vendar tudi v razgibanosti. Verjetno bo ostala gledalcu najdalj v spominu.

Prijetno podobo Aljoške je zaigral Adrijan Rustja, tipičen lik Golšavca je s krepkimi izrazi ustvaril Danilo Turk, Tatara pa je v dobri maski morda nekoliko prekrilče zaigral Dušan Jazbec.

Delo je prevedel Pavel Colja. Kostume je zamislila Anja Dolenčeva, glasbeno pa je predstavo opremil Marjan Vodopivec.

J. P.

Razstava cerkvene umetnosti zaključena

V Trstu so v nedeljo zaključili drugo mednarodno razstavo cerkvene umetnosti.

Razsodišče druge mednarodne razstave cerkvene umetnosti v Trstu je podelilo zlato medaljo predsednika republike avstrijskemu kiparju Frützu Wotrubu, zlato medaljo predsednika senata francoskemu slikarju Bissieru, zlato medaljo predenika poslanske zbornice pa slikarju Domenicu Cantatoru iz Milana.

Prvo nagrado za slikarstvo je dobil avstrijski slikar Paul Meissner. Nagrada je znašala 500 tisoč lir. Prvo nagrado za kiparstvo pa si delita ameriški kipar Robert Fowler iz Houstona in milanski kipar Agnere Fabbri. Vsak je dobil 375 tisoč lir. Ostale nagrade v skupnem znesku 400 tisoč lir si delijo v enakih zneskih kipar Ciminaghi iz Milana, tržaški kipar Ugo Carà, slikar Marcello Avenaghi iz Rima in tržaški slikar Edoardo Devetta.

Nagrado v znesku 50 tisoč lir za grafiko je dobil kamerunski grafik Engelbert Mveng.

Iz kulturnega življenja

Rimska opera je začela v soboto svoje gostovanje v Zahodnem Berlinu z Rossinijevo opero »Sivliski brivci«, v režiji Eduarda De Filipa. Na pot v Berlin je odšla v celoti z zborom in orkestrom vred. Zadnjič je gostovala v Berlinu 1. 1941.

V zvezi z razstavo beneškega slikarstva osemnajstega stoletja v Vidmu bo v glavnem mestu Furlanije od 1. do 4. novembra tretji vsedržavni kongres Italijanskega društva za arheologijo in umetnostno zgodovino. Kongresa se bo udeležilo nad 250 strokovnjakov za arheološke umetnostno-zgodovinske in arhitektonske stroke.

ANTICNA KULTURA IN KRŠČANSTVO

Pri nemški založbi Gerd Mohn v Güterslohe je izšla knjiga z naslovom »Die antike Kultur und das Christentum« (to je Antična kultura in krščanstvo). Njen avtor Olaf Gigon prikazuje na 182 straneh odnos zgodnjega krščanstva do izobraženih plasti tedanjega časa in ilustrira to zlasti na primeri grških filozofov Kelsosa in Porphyriosa, cesarja Juliana Apostata in svetega Avguščina.

»Z Avguštinom je prevzelo krščanstvo dediščino antične omike, ne da bi s tem postalo nezvesto samemu sebi, in ta dogodek je imel nepregledni zgodovinski pomen«, piše Gigon.

KNJIGA O MARKSISTIH IN KRISTJANIH

Pri založbi Borla v Torinu je izšla knjiga »Marxisti e cristiani« (Marksisti in kristjani) ki jo je napisal Angelo Marchese. Avtor obravnava v tej svoji knjigi, ki šteje 158 strani, temo odnosov med komunisti in katoličani.

Angelo Marchese pride do »spoznanja, da bo v bodočnosti možno sodelovanje med komunisti in katoličani, če bodo oboji sprejeli idejo pluralistično urejene družbe in če se bodo znašli na skupni osnovi, da bodo pojmovali socializem samo kot premagovanje protislovij moderne družbe, torej le ekumensko, in kot osvoboditev človeka. Knjigo je navdihnilo krščansko pojmovanje Mounierovega izvora ter je bogata na dokumentaciji.

Te dni je izšel tretji in zadnji zvezek obširnega slovarja makedonščine, ki obsega v celoti blizu 80 tisoč besed. Gradivo so začeli zbirati pred 15 leti. Prvi zvezek je izšel leta 1961. Celotno uredništvo besednjaka je imel v rokah znani makedonski slavist Blaže Koneski.

GOSPODARSTVO

Razkužiti tudi seme ozimne pšenice

Ko smo razkužili zemljišče, kamor bomo sejali ozimno pšenico, in ko smo z Aldrinom ali Geodrinom uničili vse škodljivce živalskega izvora v zemlji, moramo razkužiti še seme, katero bomo sejali. Z razkužitvijo semena se borimo zlasti proti rji in žitni sneti. Rja napada zelene dele rastline, predvsem stebela. Ne dopušča, da bi se v zelenih delih rastline razvijale snovi, ki debelijo krompir in druge gomoljnice, ki se v žitih spremenijo v škrob, a v grozdju in sadju se zgostijo v razne kisline, katerih en del ostane v obliki kisline, drugi del pa se spremeni v sladkor. Rja uniči mnogo koristnega in dragocenega.

Snet pa je še bolj ogabna, ker spremeni notranjost, to je škrob zrna, v črn prah, ki ni nič drugega kot leglo — trosi za nova okuženja.

Z razkuženjem semenskega zrnja uničimo

GOSENICE NA ZELJU IN REPI

Letos je zelo mnogo gosenic na zelju, repu itd. V letošnjem letu je sploh vse polno škodljivcev, proti katerim je potrebno pridelke zavarovati. — Za uničenje gosenic svetujemo arzenate v prahu, katere naj se trosi zjutraj, ko je še rosa. To je učinkovito, a je nevarno. Če bi kak uzmovič ukradel kakšen tak ohrovt ali vrzoto in ju skuhal v mineštri, bi bil lahko v resni nevarnosti on sam in njegova družina. Zato pa ne uporabljati arzenatov v prahu, marveč pripravke na podlagi SEVINA, ki so enako učinkoviti, a ne škodujejo človeškemu zdravju. Na podlagi SEVINA je sestavljen prah »Panam P 5«, katerega trosimo zjutraj, preden se rosa posuši.

Seveda, če pride dež, ki liste takoj spet spere, moramo prašenje s SEVINOM, oziroma »Panam-om P 5« ponoviti. Prašimo z navadnim žveplalnikom za trte.

ta dva glivična škodljivca. Prej so to delali tako, da so seme premešali z bakrenim prahom Caffaro ali pa so seme potopili za par minut v raztopino modre galice in apna. Sedanji način razkuženja semena ni enostavna odprava prejšnjega, marveč izboljšanje, neka izpopolnitev prejšnjega načina. Tudi prejšnji način je bil kolikor toliko dober, a sedanji je boljši. Sedanji je v tem, da premešamo vsake 10 kg semena z 20 grami prahu DIELDREX ali pa TRITIL. Paziti pa moramo, da je vse seme enakomerno premešano z razkužilom.

Zakaj je novi način razkuženja z DIELDREX-om ali TRITILOM bolj priporočljiv kot prejšnji z bakrom? Prednosti novega načina so mnogotere. Novi sredstvi zlasti nimata nobenega kvarnega vpliva na kalivost, katero celo pospešujeta. Ker je v navadenih snoveh DIELDRIN, so semena in mlade klice zaščitene proti živalskim škodljivcem v zemlji, in to v najbolj delikatni dobi razvoja. Ker pa je v njih tudi nekoliko živega srebra, je seme zavarovano tudi pred poljskimi mišmi, ki kar bežijo pred tako razkuženim semenom.

KMETIJSTVO JE SPET IZGUBILO DELAVCE

Po italijanski statistiki za čas od začetka lanskega do začetka letošnjega julija je zapustilo zaposlitev v kmetijstvu 378.000 delavcev, in sicer 164.000 moških in 214.000 žensk. Celotna zaposlenost v Italiji je zrastle v istem času za 285.000 ljudi, in sicer za 166.000 moških in za 119.000 žensk ter je dosegla v celoti 19.134.000 zaposlenih, od katerih jih je nekaj več kot 1/4 žensk.

Kmetijstvo še ni gospodarsko ozdravelo, a v par letih bo prav gotovo in se bodo za zemljo še trgali.

FRANCOSKI PRIDELEK PŠENICE

Francija je največja izvoznica pšenice v Evropi, saj je pred letom dni sklenila s Kitajsko pogodbo za prodajo 50 milij. stotov pšenice. Lani je imela Francija rekordno žetev, kar 148 milij. stotov. Ker ni mogla v okviru EGS uveljaviti svoje volje glede pridelovanja in vzdrževanja cene za pšenico, je skrčila svojo obdelovalno površino za 12,5% in je za to tudi letošnji pridelek manjši. Pridelali pa so letos 122,2 milij. stotov s hektarskim donosom 31 stotov. To pa mehke pšenice. Letošnji pridelek trde pšenice pa je znašal 1,2 milij. stotov s hektarskim donosom 20,8 st.

Seveda bo ostalo tudi od letošnje letine mnogo pšenice za izvoz.

Gojenje sladkorne pese v Italiji

Največja površina je bila zasajena s sladkorno peso v Italiji l. 1959, ko je dosegla 287.000 ha. Tisto leto je imela Italija tudi najvišji pridelek in gospodarstveniki so se spraševali, kam s tolikim sladkorjem, zlasti ker ga ni bilo mogoče izvoziti po lastni proizvodni ceni. V dveh letih pa se je stanje popolnoma spremenilo. Zvišala se je potrošnja sladkorja, s sladkorno peso posejana površina se je skrčila, pridelek je bil znatno manjši in čez noč se je Italija iz države izvoznice spremenila v državo uvoznico sladkorja in to za več milijonov

stotov letno. Takrat so poskusili sejati sladkorno peso tudi v južni Italiji, a obdržala se je samo v pokrajini Foggia, kjer jo sadijo približno na 25.000 ha.

Lansko leto je bilo v Italiji zasajenih s sladkorno peso 282.000 ha, torej skoraj toliko kot v rekordnem letu 1959. Pridelek sladkorja v Italiji je še vedno premajhen in ga je zato potrebno uvažati. Na vsem svetu pridelajo toliko sladkorja — seveda največ trsnega —, da ga ni mogoče vsega prodati. (A v nerazvitih državah s podhranjenim prebivalstvom bi ga že porabili, če bi ga mogli kupiti).

Izvoz iz Slovenije

Zadnji podatki o gospodarskem razvoju republike Slovenije kažejo, da ima letos razen Bosne in Hercegovine najnižjo stopnjo rasti industrijske proizvodnje. V prvih osmih mesecih 1966 se je namreč industrijska proizvodnja povečala samo za 3,2 odstotka v primeri z istim časom lani.

Gospodarske organizacije (podjetja) so preveč zadolžene, naraščajo jim neprodane zaloge in primanjkuje jim obratnih sredstev. Glede iskanja tujih tržišč velja omeniti, da se je izvoz Slovenije v prvem polletju povečal za 15,3 odstotka, izvoz v države s konvertibilnimi valutami celo za 20 odstotkov. 68 odstotkov slovenskega izvoza je šlo v zahodne države s konvertibilnimi valutami ter je imela Slovenija s temi državami v prvem polletju 1966 aktivno bilanco.

Julija in avgusta je izvoz iz Slovenije kakor iz ostale Jugoslavije nekoliko popustil. Delni vzrok je zmanjšanje izvoza goveda in mesa v Italijo zaradi odtegljajev v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Kažejo se med drugim tudi posledice preveč enostranske usmerjenosti tega izvoza.

TRGATEV DO KONCA NOVEMBRA

Prefektura v Trstu je za svoje področje določila, da mora biti trgatva letos opravljena do 30. novembra. Vinske tropine je dovoljeno hraniti le do 20. decembra. Izjemo tvorijo nekateri primeri za industrijsko uporabo ter za živilsko krmo. Kipenje ali fermentiranje je dovoljeno do 31. decembra.

Ti ukrepi imajo namen, da preprečijo potvarjanje mošta, vina in kisa ter so tako v podporo vinogradnikom.

PRIJAVITI ŠKODO POVZROČENO PO DIVJAČINI

Kmečka zveza in zveza malih posestnikov priporočata kmetom in zlasti vinogradnikom, naj takoj prijavijo lovski zvezi škodo, katero bi jim povzročili fazani in druga divjačina.

ZDRAVLJENJE ZAVAROVANCEV V TOPLICAH

Zavarovanci pri Zavodu za socialno skrbstvo INPS imajo možnost, da se poslužijo tudi termalnega zdravljenja (v toplicah). Tako je lani odšlo na zdravljenje v toplice 52 tisoč zavarovancev. Kdor se želi prihodnje leto zdraviti v toplicah, mora vložiti prošnjo na INPS najkasneje do zadnjega oktobra letos.

Le tisti, ki bodo v novembru in decembru opravili letošnjo termalno zdravljenje, bodo za zdravljenje v prihodnjem letu lahko vložili prošnjo še do 31. decembra.

KOBILJE MLEKO ZA OTROKE

Kobilje mleko je ženskemu mleku še najbolj podobno, ker vsebuje manj toščke in manj sirnine kot navadno kravje mleko. Zlasti nemški fiziologi - naravoslovci priporočajo kobilje mleko in ne kravjega kot hrano za dojenčke. Potrebno pa je molsti kobiljo vsaki dve uri.

HRANA ZA MIR

Senat ZDA je nedavno sprejel program »Hrana za mir«. Predsednik Johnson je predlagal naslov »Hrana za svobodo«. Sedaj bo posebna komisija določila ime in izdelala podroben program.

Za letos in za prejšnja leta je bila določena vsota poldruga milijarde dolarjev letno v ta namen, sedaj je senat določil za l. 1968 eno milijardo več, torej 2,5 milijarde. Od teh je določenih 1,9 milijarde za prodajo kmečkih pridelkov nerazvitim državam, ki bodo plačale to hrano z domačim denarjem (ne v dolarjih), ostalih 600 milijonov dolarjev pa bo služilo za darove.

V program je vnesena določba, da se ne sme odstopiti kmetijskih pridelkov po nižani ceni onim državam, ki trgujejo s Severnim Vietnamom.

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 21 ■ ■ ■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■ ■ ■ ■ ■ Inž.-J. R. ■ ■ ■

Vrtarju je malomarno mignil s prstom, potem pa sta izmenjala z Ivanom Sergejevičem par vpljudnih fraz, nakar se je obrnil meni in rekel: »A eto naš agronom!«

Jaz pa: »Ne znaju ruski«.

»Priučiš« in je nadaljeval nemško: »Du wirst lern« (Se boš naučil). Vprašal me je po imenu in podatkih.

Potem sta Nikolaj Stepanovič in Ivan Sergejevič še nekaj govorila, nakar mi je novi gospodar oziroma ravnatelj rekel, naj vzamem vse svoje stvari, da greva v traktir. Nisem razumel, kam greva, a svoje reči sem pobral. Uradnik je izročil ravnatelju moje dokumente, nakar naju je pospremil. Vrtarju sem rekel: »Spasibo« in mu dal roko.

Sli smo sicer po širokih, a prašnih in zanemarjenih ulicah. Cvetja pri hišah prav malo ali nič, ljudi po cestah zelo malo, ženski svet oblečen skoraj kot pri nas, moški v visokih škornjih in dolgih srajcah — rubaškah, katere se zapenjajo na rami in katerih ne stavijo v hlače. Vrtar je bil tudi tako oblečen, ravnatelj popolnoma kot mi, enako tudi uradnik, le da je imel rubaško. Po ulicah sem skušal črkovati napise. Eden je bil poseben dolg in sem prečital samo en del: »parikmahers...«. Nisem dokončal, ker smo bili prehitro mimo. Videl pa sem eno sladšičarno (»konditorskaja«), eno »čajnaja« in na neki lepši hiši je bilo zapisano »gostilnica«. Pozneje sem zvedel, da je to hotel*.

Kakih sto metrov naprej je stala večja hiša z dvema širokima obokanima vhodom. »Eto naš traktir« je rekel Nikolaj Stepanovič, jaz pa sem začel črkovati napis »Traktir Bessarabija«.

Ivan Sergejevič se je poslovil, z ravnateljem pa sva stopila v zgradbo in prišla na večje dvorišče. Takoj na levo je bilo dovolj čedno krilo s tujskimi sobami, drugače pa okoli vsega dvorišča hlevi in lope za vozove. Torej je »traktir« furmansko počivališče. Ravnatelj si je že prej izgovoril sobo in zato je takoj dobil ključ. Soba je bila taka, da sem videl že mnogo slabših. Prav kmalu je prinesel starejši bradac neko torbo in eno bisago, kar je izročil ravnatelju. Ta pa me je predstavil: »Eto naš novi agronom Osip Pavlovič, a eto Ivan Čumak, faktotum u Todorešti.«

Vprašal ga je, kako je z žrebčema, zabil mu, naj ju dobro nakrmi in očisti, enako naj očisti voz, rekoč da bomo odpotovali okoli 10. ure jutri dopoldne. Vprašal ga je tudi, če ima »dengi« (denar). Odgovoril je, naj bo ravnatelj kar brez skrbi, da bo vse v redu. In je odšel. Ravnatelj mi je povedal, da je Čumak kot vsi kmetje v Todoreštih, Moldavan, to je Romun, a on sam da ne zna toliko moldavski, da bi se v tem jeziku s kom skregal. Z Ivanom Čumakom pa da se ni potrebno kregati, ker razume, kaj hočejo od njega, še preden je bilo vse izgovorjeno. Rekel je tudi, da je priden, dober in slepo vdan, poleg tega za vse delo sposoben in delaven. Zato je dobil že od njegovega prednika naslov »faktotum«. Žrebca, s katerima sta se pripeljala, zna voditi samo on, je dejal. Pomisliti pa je tudi treba, da ima že 83 let.

Ko sva se malo uredila, sva šla v mesto. Najprej sva stopila v neko trgovino jestvin in tam je kupil po dva kosa neke debelejše in neke drobnejše klobase, dva kosa papricirane slanine, dve štruci belega kruha

in dvoje kuhanih jajc. Prodajalec je napravil zavoj, katerega sem jaz nosil. Šla sva naprej in se ustavila pred kinematografom. Nekaj je tam gledal in vprašal, nato pa takoj kupil vstopnici. Stopila sva v dvorano, ki je že v temi napravila vtis, da je precej prazna. Vladala je velika tišina. Na platnu so se premikali najbrž kozaki, mogoče tudi Indijanci. Razumel nisem nič, ker tudi nisem razumel besedila pod slikami. Šele ko se je dejanje končalo in je zasvetila luč, sva ugotovila, kako malo nas je: midva zadaj, prav spredaj par otrok, v srednjih klopih pa kakih 10 približno 16-18 letnih deklet, ki so se najbrž zmenile za skupen obisk predstave. Gledale so naju — ali mogoče le mene — kot deveto čudo. Ravnatelj je vzel ovoj z jestvinami, ga razvil in začel jesti s tako slastijo, kot da bi bil tisti dan še tešče.

»Kušaj!« mi je rekel.

Res me ni nihče poznal in tudi sit nisem bil, a me bi bilo vseeno sram jesti pred onimi dekleti v javni dvorani.

Začelo se je drugo dejanje, katero sem razumel toliko kot prvo. Ko je bilo zopet svetlo, je ravnatelj še »kušal« in tako tudi med tretjim odmorom. Sodeč po tem, kar je ostalo, je jedel tudi med predstavo. Po končani predstavi je zavil ostanke in zavoj nesel on. Nekam žalosten je bil, ker si je mogoče mislil, kakšno hrano mi bo neki lahko dajal, ko pa ne jem ne dobre »kalbas« in ne »buločki«, »hljeba«.

(Dalje)

* V Rusijo je prišlo — zlasti za vladanja Petra Velikega — zelo mnogo obrtnikov in drugih poklicev iz zapadnih držav, največ iz Nemčije. V Rusiji so si ohranili prejšnji nemški poklicni naslov, ki je prešel skoraj nespremenjen v rusko izrazoslovje. Npr.: Parikmaherskaja — Parückenmacher — brivec; Kamerger — Kammerherr — sobar, pa tudi plačilni; Kammerfreijlan — Kammerfräulein — sobarica; tfreitor — Gefreiter — frajtar; Unterofficer — podčastnik, itd., itd.

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

vence tudi pokrajina Södermanland južno od Stockholma in severno od nekdanjega gotskega ozemlja. V sosesčini je pokrajina Närke, kar je morda prišlo iz besede Norge. Možno je, da se nanašata obe imeni na kako slovensko in norveško pleme, ki sta se priselili tja z zahoda, ali pa je bila tam nekje tromeja med Švedi, Norvežani in »Solvendci«.

Nemogoče je tudi prezreti mesto Vetlanda ali ime jezera Vänern v južnozahodni Švedski, že blizu fjorda Svinesund ob Oslofjordu, prav tako pa tudi ne mesta Vänersborg ob jezeru Vänern, kraja Levene nedaleč proč od jezera in nešteti drugih krajev in pokrajinskih imen v bližini istega jezera, ki tudi spominjajo na ime Slovenci ali Solvendci. Ta imena so tem značilnejša, ker je nedaleč proč precej krajev in imen, ki spominjajo na Gote, npr. Göteborgs, Göteborg itd. Tudi skandinavske besede, ki so se ohranile v slovenščini, jasno dokazujejo, da so iz narečja, ki je bilo nekako vmes med norveškim in švedskim jezikom.

Seveda bodo imeli zadnjo besedo pri ugotavljanju pravilnosti teh domnev skandinavski in slovenski jezikoslovci, zgodovinarji in arheologi. S slovenske strani pa seveda sploh še niso začeli s takimi raziskavami.

Na trdnem terenu se znajdemo, ko sku-

šamo ugotoviti, kakšno je bilo življenje slovenskega ljudstva v njegovi skandinavski pradedovini. V slovenščini se je ohranilo vsepolno besed, ki nam omogočajo čisto jasno predstavo, v kakšnih razmerah so živeli tedaj Slovenci ali »Solvendci«. Skandinavski je npr. beseda ladja (iz glagola lade (norv.) ali ladda (šved.) — nalagati, naložiti, shraniti; iz istega korena pa je tudi norveška beseda lade — škedenj, shramba). Ladja je pomenila tedanjim Skandinavcem in torej tudi Slovincem nekaj nujnega, sredstvo njihovega preseljevanja in občevarja med posameznimi vasi in celo kmetijami, glede na to, da je bila dežela polna zalivov, fjordov in jezer. Na ladjo so naložili vse, kar so imeli, ženo in otroke, pridelke in orodje, pa tudi živino, in se preselili na kak drug otok ali v kak drug zaliv, če je postala zemlja na dotedanjem kraju preveč izčrpana ali če so se znašli v nevarnosti, ali če jim iz kakršnega koli razloga na tistem kraju ni več ugajalo. Te ladje so nedvomno že imele obliko vikinških ladij, četudi so bile najbrž manjše in manj popolne, ker so pač služile za krajšo plovbo.

Tednji naši predniki so obdelovali polje, bili so pomorščaki in hkrati pravo kmečko ljudstvo. Krčili so — z ognjem ali s sekirami — gozd in grmovje ter si pridobivali novo polje. Tako krčevino so imenovali »nya« ali

»nyva«, novina (novo polje), odtod slovenska beseda njiva.

Zemlja pa je bila skopa, kamenita in plitva in podnebje neugodno, hladno, z dolgimi zimami in z malo sonca celo spomladi in poleti. Zato je zemlja bolj slabo rodila in ljudje so živeli v večnem strahu, ali bo sploh rodila kaj žita, od katerega je bila odvisna njihova prehrana. Gojili so tudi živinorejo in tudi tu je bilo največje važnosti, ali bo mogoče nasušiti dovolj sena za zimsko krmo in ali se bo živina dovolj namnožila, da bo dovolj mesa za prehrano. Sneg, slabe letine, morda volkovi in medvedje ter kužne bolezni so uničevali živino; isti vzroki so zahtevali verjetno veliko smrtnih žrtev tudi med ljudmi. Zato je bilo zelo važno, da so pridelki na njivah dobro vzkli in da so bile domače živali, zlasti goveda, svinje in drobnica, plodne, in tudi rojstvo novega človeka je bilo nadvse vesel dogodek, ki je zagotavljalo, da se bo ljudstvo ohranilo in se množilo. Zato ni čudno, da so bili pri rojstvu v strahu, da otrok ne bi umrl. Otroška umrljivost je morala biti gotovo zelo visoka. Morala je umrl vsak drugi novorojenček ali še več. S to veliko željo staršev in vse družine, da bi otrok živel, si je tudi razlagati lep izraz, ki so ga uporabljali za otroka: ond-rok, kar pomeni dih (ali duh ali duša) naj se ga drži! Torej: dih naj ostane z njim, kar je pomenilo željo, naj živi. Niti velik pesnik bi si ne mogel izmisliti lepšega izraza za otroka.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

Spoštuj očeta in mater!

Moderni svet goji poseben kult mladosti, in to tembolj, čimbolj se razkristjanjuje in postaja spet poganski. So države, v katerih starejši človek že skoraj sploh ne more več dobiti službe, tudi če je še tak strokovnjak in če podjetja take strokovnjake še tako potrebujejo, kajti prvi pogoj za službo je, da mora biti prosiвец — mlad. Ta kult mladosti seveda nima nič opraviti z željo po večji produktivnosti in delovni učinkovitosti, saj je znano, da so starejši strokovnjaki precej učinkovitejši kot mladi. Pač pa se izraža v tem kultu mladosti pogansko oboževanje mladosti kot seksualne privlačnosti in telesne moči in lepote. Podzvestno težijo mnogi delovni kolektivi po tem, da bi bili sestavljeni iz čim mlajših ljudi, kar odgovarja neki skrbi, morda čisto podzvestni želji po čimveč priložnostih po spolnih užitkih in možnostih, da si samke in samice v lastnem delovnem okolju najdejo zakonske partnerje.

Toda če je to v delovnih kolektivih dopustno ali vsaj ne vzbuja očitnega škandala, pa je popolnoma nedopustno ravnanje, ki so ga deležni stari ljudje v nekaterih družinah. Dogaja se, da ostanejo starši, očetje in matere, pri katerem od svojih poročenih otrok, ali bolje rečeno, sin ali hčerka ostaneta v njihovem stanovanju, kadar se poročita, da si prihranijo stroške za najemnine, ki so, kot znano, vse prej kot majhne. Toda pogosto se zgodi, da začne mladi par prav kmalu postrani gledati očeta ali mater v skupnem stanovanju in si želi, da bi čimprej umrl, da bi »napravil prostor«, to je, da bi postala tudi soba, v katero se je morda umaknil, na razpolago mlademu paru. Iz tega edinega nizkotnega razloga si mlada dva željno želita, da bi mati ali oče čimprej umrla. Dogaja se celo, da te želje ne prikrivata pred otroki. In četudi so ti še majhni, se jim tako ravnanje nujno vtisne v spomin, že zato, ker je to za nedolžno otroško dušo nekaj nepojmljivega, zlasti če je otrok navezan na svojega dedka ali babico in ga ljubi ter spoštuje. Kako naj spravi v sklad to željo svojih staršev, da bi »stari« ali »stara« čimprej umrl — »napravil prostor«, s svojo ljubeznijo do stare mame ali do starega očeta? To mora vzbuditi v otrokovi duši obsodbo ali prezir do lastnih staršev, ali pa jo posuroviti, da začne otrok tudi sam želeči osebi, ki jo ima sicer rad, smrt, pod vplivom svojih staršev.

Res je, da narekuje ta otuden in krut odnos do staršev in sploh do starih ljudi današnje kronično pomanjkanje stanovanj v Evropi in splošna ožina evropskega življenja zaradi pomanjkanja prostora. Toda če bi se ljudje včeli vsakemu nizkotnemu vzgibu, ki ga narekujejo življenjske razmere, bi bilo človeške omike kmalu konec. Življenjske težave in zlasti odnose med ljudmi bi morala narekovati krščanska miselnost, krščanska etika,

ne pa samo gola želja po materialnih izboljšavah. To velja še posebno za družinske odnose. Krščanstvo uči: spoštuj očeta in mater. Spoštovati ju je treba zato, ker sta nam dala življenje, ker sto mnogo žrtvovala za nas, pa tudi zato, ker imata kot stara človeka zdaj, ob koncu svojega delovnega življenja in po svojih mnogih življenjskih izkušnjah, pravico do spoštovanja s strani mladih. Mladi naj pomislijo, da bodo tudi sami nekoč stari in da se bodo tudi sami znašli v istem položaju, v katerem so danes njihovi starši. In kako jim bo pri srcu, če jim bodo njihovi otroci, ki se danes tako nežno stiskajo k njim in jih imajo radi, želeli smrt, samo zato, da bi prišli še do ene sobe, ali morda celo samo zato, ker se jim bo zdela starost, z njihovega poganskega stališča, neestetska.

EUROACRIL SE JE OBNESEL

V Cernobbio ob Comskem jezeru so priredile največje italijanske modne hiše modno revijo oblek, izdelanih iz umetne snovi euroacril. To sintetično tkanino izdeluje tovarna ANIC iz skupine ENI.

Proizvodnja te sintetične tkanine znaša zdaj okrog 5 milijonov ton na leto, to je več, kot je bilo v načrtu pred enim letom, ko so jo vrgli na trg. Prodajajo jo v Italiji in na drugih evropskih in azijskih tržiščih in kupci so popolnoma zadovoljni z njo.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
KULTURNI DOM
XXII. sezona 1966-1967
V PETEK, 21. T. M., OB 21. URI
GOSTOVANJE GLEDALIŠČA »ATELJE 212«
IZ BEOGRADA
ALEKSANDER POPOVIC
PRASIČJI DIR
sodobna farsa
Režija: NEBOJSA KOMADINA
MAKSIM GORKI
NA DNU
drama v štirih dejanjih

V soboto, 22. t. m. ob 21 uri (sindikalni abonma);
v nedeljo, 23. t. m. ob 16 uri (okoliški abonma);
v sredo, 26. t. m. ob 20 uri (študentski abonma).

ABCNAJMI ZA SEZONO 1966-67
SO NA RAZPOLAGO V KULTURNEM DOMU VSAK
DAN OD 12. DO 14. URE

Prodaja vstopnic od 12. do 14. ure ter eno uro pred
pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.
Rezervacije na tel. 73-42-65.

ŠPORTNI PREGLED

Uspehi in vnema bazovske „ZARJE“

Pred nekaj meseci se je v Bazovici obnovilo športno društvo »Zarja«.

Vsa bazovska mladina se je začela z vnemo in veseljem športno udejstvovati. Kmalu po obnovitvi društva je nogometna enajstovrstica gostovala v Sežani. Čeprav je bazovska ekipa lepo in tehnično dobro zaigrala, je vendarle izgubila proti izkušeni ekipi sežanskega Tabora.

Po tem prvem porazu so bazovski nogometaši še bolj vnemo trenirali in se pripravljali za nogometni turnir 9. Slovenskih športnih iger. Treningi so se res poznali in »Zarja« je že prvo tekmo na S. S. I. dobila proti trebenskemu »Primorcu«, z rezultatom 2:0. Drugo tekmo je »Zarja« odigrala proti zgoniškemu »Krasu« in tudi tokrat pokazala svojo kvaliteto in zmagala s 3:0. Tudi nabrežinski »Sokol« je klonil premoči Zarje. Tako se je Zarja s tremi dobljenimi tekmami znašla v polfinalu, kjer jo je čakalo trdo srečanje proti proseškemu »Primorju«. Čeprav je imelo »Primorje« tehnično dobre igralce, je le podleglo mladim silam »Zarje«. Zarjo

pa sedaj še čaka finalna tekma, ki bo 1. novembra proti »Bregu«. Kdo bo letošnji nogometni prvak Slovenskih športnih iger, je težko reči, kajti obe moštvi sta dobro pripravljene. »Breg« ima več izkušenj. »Zarja« pa ima v svojih vrstah mlade in tehnično nadarjene igralce, v katere upa. Bazovska »Zarja« ima tudi žensko in moško odbojgarsko ekipo. Obe ekipi, ki trenirata komaj tri mesece, sta prvič nastopili na letošnjih S. S. I. in se kar dobro obnesli. Dekleta niso imela sreče, ker so prvo srečanje odigrale proti lanskoletnemu prvaku, ženski ekipi svetoivanskega Skamperla, ter seveda gladko izgubile.

Moški pa so se bolje odnesli ter prišli na častno osmo mesto. Tudi v atletiki so bazovski fantje in dekleta želi doslej že lepe uspehe.

Prepričani smo, da bo bazovska Zarja še v naprej gojila šport v tej naši lepi slovenski vasi in navajala našo mladino k borbenosti, požrtvovalnosti in narodni zavednosti.

RADIVOJ ČAC

Lov na Bormanna

Simon Wiesenthal, vodja Judovskega dokumentacijskega centra na Dunaju, je potrdil, da se nahaja Martin Bormann, eden najtesnejših Hitlerjevih sodelavcev, v Južni Ameriki. V intervjuju za nemški list »Bild am Sonntag« je Wiesenthal izjavil, da je dobil v roke fotografijo, ki skoraj ne dopušča več dvomov glede istovetnosti treh moških, ki jih je videti na njej, to je Bormanna in še dveh drugih. Bormann se skriva v Argentini, v gozdni pokrajini na meji z Brazilijo in Paragvajem. Tja si lahko pošiljati denar, ki ga ima naloženo v nekaterih švicarskih bankah.

Wiesenthal, ki je zasledil tudi Eichmanna, katerega so izraelski agenti nato ugrabili v Argentini, pa je mnenja, da je zelo težko, da bi se isto posrečilo tudi z Bormannom. Latinsko-ameriške države namreč zelo veliko dajo na pravico do političnega zavetja in Izrael je zato baje sklenil, da ne bo več ponovil kaj takega kot v Eichmannovem primeru, ki je povzročil diplomatske zapletljaj. S tem pa seveda ni rečeno, da bo lov na Bormanna prenehal. Judje se mu bodo lahko maščevali tudi drugače in ne le s procesom, če ga bodo dobili v roke. Prej ali slej se jim bo to najbrž posrečilo, če je Bormann res živ.

Z Goriškega

ZA VARČEVANJE

Goriška hranilnica ali Mont je razpisala tudi letos nagradno tekmovanje za varčevanje, ki velja do konca oktobra. Tekmovanje je dvojno.

Vodstvo je dalo na razpolago omejeno število beležnic za profesorje in učitelje, ki se dobe na Montovih podružnicah. V beležnici je prilepljen poseben obrazec za nagradno tekmovanje dveh milijonov in pol lir. Drugih nagrad pa bodo lahko deležni tudi tisti, ki bodo do 31. oktobra vložili kako vsoto na hranilno knjižico ali pa bodo dosedanjno povišali vsaj za tisoč lir. Sto izžrebanih bo prejelo svetinje, ki bodo imele 10 gramov čistega zlata.

PLANINSKO MARTINOVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo priredilo tudi letos običajno zabavo za martinovanje. Za kraj družabnega sestanka je odbor določil hotel »Zvezda« v Kobaridu. Na sporedu je tombola z bogatimi dobitki, skupna večerja in plesna zabava. Kakor vsako leto bo tudi letos planinsko martinovanje prav veselo in zabavno.

Vpisovanje se bo kmalu začelo.

Iz Trsta

Tečaj za vzhodna liturgična vprašanja ter za ruski jezik in rusko književnost bo v Vzhodnem domu v Trstu, ul. delle Doccie 38, tel. 733272 od novembra do konca aprila. Lekcije bodo ob torkih popoldne (prva skupina) in ob petkih zvečer (druga skupina). Vpisnina in prispevek za stroške 3.000 lir, za dijake polovično. Prijaviti sn je treba do 6. novembra na sedežu ali pri sestrah, ul. delle Doccie 34 (tel. 95575).

V Kaliforniji je umrl znani filmski igralec Clifton Webb. Smrt ga je dohitela v njegovem bivališču v mestu Beverly Hills. Star je bil 73 let.

Lažnivi KLJUKEC

Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

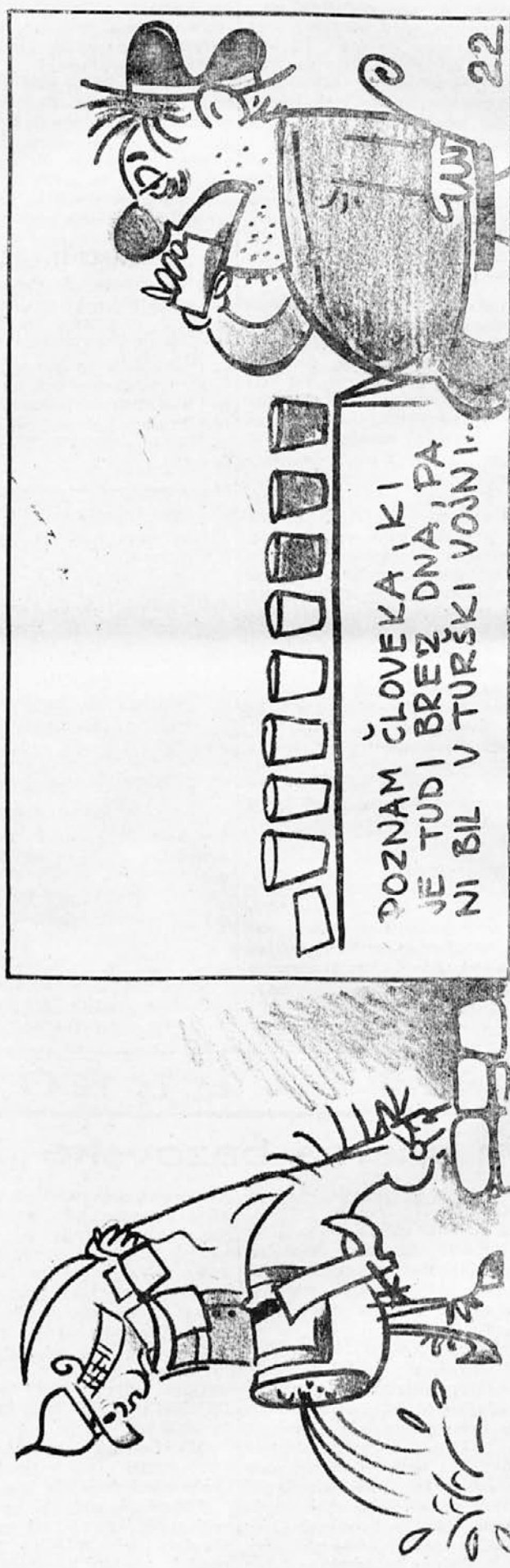
PO BURGERJU — RIŠE: BORUT PEČAR

21. Smo torej v vojski. Nekoč toliko, da ni bilo po meni. Kriv pa je bil moj litvanski konj. Bil sem na precej izpostavljeni prednji straži in videl sovražnika, kako se približuje v oblaku prahu.

Kaj namerava in koliko ima vojakov, nisem mogel presoditi. Če bi tudi sam vzdignil oblak prahu, bi bilo laže. Razpostavil sem torej svoje vojake in dvignil se je tak prah, da so nas Turki imeli za silno vojsko. Bili smo daleč vasebi, lahko da je bilo tako videti. Turek se je ustrašil in se začel umikati.

Zdaj je bila priložnost, da jih napademo. Zapodili smo se kot blisk. In nagnali smo Turke ne samo v zavetje njihove trdnjave, ampak celo skozi druga vrata ven. Kaj takega! Ker je bil moj litvanski konj hitrejši od vseh, sem bil prvi v trdnjavi: ko sem videl, da je sovražnik pobegnil, sem se ustavil na trgu, da bi zatrobil zbor. Kot rečeno, ustavil sem se, toda predstavljajte si moje začudenje, ko za menoj ni bilo nikogar. Ne troben-tača ne vojakov. Morda preganjajo sovražnika po ulicah, sem pomislil, ali kaj? Sklenil sem, da počakam, saj se morajo vsak trenutek pokazati.

POZNAM ČLOVEKA, KI
JE TUDI BREZ DNA, PA
NI BIL V TURŠKI VOJNI.

22. Ko sem tako čakal na vojake, sem svojega zasoplega konjiča poglavljal k vojnaku na trgu in mu dal piti. Konj je pil in pil pa sem se ustrašil, da bi mu škodilo. Skušal sem ga spraviti od konja, vendar me ni ubogal. Lokal je vodo, ko da si nikoli ne bo pogasil žeje. Sicer pa, prijatelji moji, to je bilo povsem naravno. Ko sem se ozrl, da bi pogledal, ali moji ljudje že prihajajo, kaj sem zagledal? O, groza, konja je bila samo polovica — ves zadnji del z nogami vred je bil odsekan. Zato je voda odtekala sproti, kakor jo je pil, pa se ni mogel odžejati.

Kako se je to moglo zgoditi, mi je bila uganka, dokler ni prihitel moj konjušnik. Cesti-

tal mi je in kletl Turke, potem pa povedal, kako se je zgodilo. Ko sem namreč gonil sovražnika in se poglavljal v trdnjavo, so Turki v istem hipu spustili težka vrata in zaprli prehod. Ta železna vrata so presečkala mojega konja na dvoje. Zadnji del je sprva še topotal za sovražnikom, udarjal s kopiti in razgrajal, nato pa zmagoslavno odšel na bližnji travnik, kjer me zdaj čaka.

Pri prič sem krenil s prvo polovico konja na travnik, srečno našel drugo polovico, ki je mahala z repom, in poklical podkovca.